

Bijdrage tot de kennis van de vlinderfauna van het Staatsnatuureservaat „De Biezen” te Aarle-Rixtel

door

M. P. PEERDEMAN

Rivonmededeling nr. 126

In de tweede helft van juli 1961 onderzocht ik het natuureservaat „De Biezen”, gelegen in de gemeente Aarle-Rixtel in Noordbrabant en ressorterende onder het Natuurbeschermingsconsulentschap van het Staatsbosbeheer voor Noordbrabant. Het terrein meet ongeveer 40 hectare. Zoals de naam al doet vermoeden, is het een laaggelegen zeer nat terrein en de biezen maakten inderdaad een aanzienlijk deel van de flora uit. Het onderzoek werd verricht vanuit een houten huisje, de schaftgelegenheid voor de bosarbeiders, dat niet in gebruik was en dank zij de medewerking van de heer F. F. L. M. PAULUSSEN, bosbouwkundig ambtenaar bij het Staatsbosbeheer, heb ik daarin kunnen verblijven. Nooit heb ik een onderzoeksperiode meegemaakt met zulk ellendig weer: regen en wind en lage temperaturen en slechts enkele dagen zon. Dit heeft de vangsten ongetwijfeld beïnvloed. Het terrein was overigens prachtig. In de voorafgaande jaren inventariseerde ik tamelijk droge terreinen op zandgronden met arme plantengroei en daarom verlangde ik naar een vochtig terrein met welige vegetatie. Nu, dat vond ik hier, maar het vochtige was wel wat overdreven. Het was er, mede door de vele regen, zo nat, dat het terrein slechts met laarzen begaanbaar was. Het was verdeeld in vakken, sommige begroeid met allerlei soorten hakhout, andere met hoge inlandse eik met ondergroei van braam, els, lijsterbes enz. en tussen die met houtgewas begroeide vakken bevonden zich hier en daar weilandjes. De greppels en de kanten van de percelen waren dicht begroeid met riet en hier en daar met wat plukjes heide. Een gedeelte was woest terrein, dat na het kappen van populieren volgegroeid was met gras en biezen (Gramineëën en Juncaceëën) en struikjes van waterwilg (*Salix caprea* L.), els (*Alnus glutinosa* Gärtner.), berk (*Betula* sp.), populier (*Populus* sp.), lijsterbes (*Sorbus aucuparia* L.), sporkehout (*Frangula alnus* Mill.), vlier (*Sambucus nigra* L.) en braam (*Rubus* sp.). Verder groeiden daar onder andere: *Lythrum salicaria* L. (kattestaart), *Cirsium palustre* Scop. (kale jonker), *Lysimachia vulgaris* L. (wederik), *Achillea millefolium* L. (duizendblad), *Heracleum sphondylium* L. (bereklaauw), *Epilobium angustifolium* L. (wilgenroosje), *Vicia cracca* L. (vogel-wikke), *Lotus uliginosus* Schkuhr (moerasrolklaver), *Athyrium filix-femina* Roth (wifjesvaren), *Phragmites communis* Trin. (riet), *Carex riparia* Curt. (oeverzegge), *Filipendula ulmaria* Maxim. (moeraspiraea), *Calystegia sepium* L. (haagwinde), *Lathyrus palustris* L. (moeraslathyrus), *Iris pseudacorus* L. (gele lis) en *Lamium album* L. (witte dovenetel).

Een weelderig begroeid terrein dus en als het ware een dorado voor de botanicus en ook voor de entomoloog. Het biotoop met heide en naalddhout ontbrak hier geheel en dat is duidelijk merkbaar aan de soortenlijst.

Voor de vangst gebruikte ik een lichtval met een M.L.-lamp, die opgesteld was in de berm van de Biezendijk. Voorts is er gevangen op het laken, op smear en overdag met het net. De vangsten in de lichtval en op het laken waren zeer matig. Op de smear was de vangst zeer goed, waarschijnlijk doordat er tengevolge van het

koude en natte weer weinig bladluizen waren, waar de vlinders anders bij te gast gaan. De vangst overdag was zeer slecht. Behoudens enkele afgevlogen exemplaren waren er geen dagvlinders. Om te controleren of dit aan het terrein lag ging ik naar drogere terreinen te Milschot en Lieshout, maar daar vond ik, behoudens *Polyommatus icarus* v. Rott., ook slechts enkele afgevlogen dieren. Kennelijk waren dus omstreeks die tijd de meeste dagvlinders uitgevlogen.

Toch leverde dit biotoop interessante soorten op, namelijk in de lichtval: *Tethea fluctuosa* Hb., *Thumatha senex* Hb., *Hepialus humili* L., *Noctua fimbriata* Schreber, *Parastichtis suspecta* Hb., *Coenobia rufa* Hw., *Petilampa arcuosa* Hw., *Eremobia ochroleuca* Esp., *Lygephila pastinum* L. en *Anagoga pulveraria* L.

Op het laken ving ik *Harpyia bifida* Brahm en op de smeer *Apamea furva* Hb. en *Parascotia fuliginaria* L.

Er werden in totaal 179 soorten Macrolepidoptera en 57 soorten Microlepidoptera waargenomen, dus ongeveer 50 respectievelijk 25 soorten minder dan in 1960 in het Staatsbos bij St. Anthonis, hetgeen ik toeschrijf aan het ontbreken van droge biotopen met heide en naaldhout. Ik meen namelijk te mogen aannemen, dat door slechte weersomstandigheden het aantal gevangen exemplaren wel daalt, doch dat het aantal soorten toch wel ongeveer gelijk blijft.

Bij het onderzoek ondervond ik veel medewerking van de heer SCHUURMANS, jachtopziener, wonende Biezendijk 2, die mij in de gelegenheid stelde om de lichtval aan te sluiten en die mij overigens met tal van andere dingen behulpzaam was. Hiervoor nogmaals bij deze mijn dank.

Hier volgt een lijst van soorten Macro's die vermeldenswaard zijn en die in de Catalogus-LEMPKE met vindplaatsen worden vermeld. De getallen achter de soorten geven aan hoeveel exemplaren er gevangen zijn. De gehele vangst is namelijk gecontroleerd en geteld.

1 <i>Harpyia bifida</i> Brahm,	1	21 <i>Aniathes ditrapezium</i> Bkh.,	5
2 <i>Drymonia querna</i> F.,	5	22 <i>Noctua janthina</i> Schiff.,	1
3 <i>Pheosia gnoma</i> F.,	12	23 <i>Noctua fimbriata</i> Schreber,	1
4 <i>Notodonta phoebe</i> Siebert,	1	24 <i>Parastichtis suspecta</i> Hb.,	1
5 <i>Clostera anachoreta</i> Schiff.,	4	25 <i>Pyrrhia umbra</i> Hufn.,	1
6 <i>Gastropacha quercifolia</i> L.,	8	26 <i>Coenobia rufa</i> Hw.,	3
7 <i>Drepana binaria</i> Hufn.,	28	27 <i>Arenostola pygmina</i> Hw.,	1
8 <i>Tethea fluctuosa</i> Hb.,	1	28 <i>Arenostola phragmitidis</i> Hb.,	20
9 <i>Tethea duplaris</i> L.,	35	29 <i>Zenobia subtusa</i> F.,	8
10 <i>Tethea or</i> Schiff.,	4	30 <i>Zenobia retusa</i> L.,	10
11 <i>Tethea ocularis</i> L.,	6	31 <i>Petilampa arcuosa</i> Hw.,	6
12 <i>Roeselia albula</i> Schiff.,	10	32 <i>Hoplodrina. blanda</i> Schiff.,	46
13 <i>Thumatha senex</i> Hb.,	9	33 <i>Celaena leucostigma</i> Hb.,	1
14 <i>Lithosia lurideola</i> Zincken,	22	34 <i>Hydraecia micacea</i> Esp.,	4
15 <i>Lithosia griseola</i> Hb.,	45	35 <i>Eremobia ochroleuca</i> Esp.,	2
16 <i>Pelosia muscerda</i> Hufn.,	295	36 <i>Trachea atriplicis</i> L.,	4
17 <i>Spilosoma urticae</i> Esp.,	1	37 <i>Apamea furva</i> Hb.,	2
18 <i>Hepialus humili</i> L.,	1	38 <i>Apamea ophiogramma</i> Esp.,	11
19 <i>Simyra albovenosa</i> Goeze,	1	39 <i>Apamea ypsilon</i> Schiff.,	1
20 <i>Amathea baja</i> F.,	1	40 <i>Eustrotia olivana</i> Schiff.,	1

41 <i>Lygephila pastinum</i> Tr.,	1	60 <i>Perizoma flavofasciata</i> Thnbg.,	1
42 <i>Parascotia fuliginaria</i> L.,	1	61 <i>Hydrelia flammeolaria</i> Hufn.,	1
43 <i>Zanclognatha tarsipennalis</i> Tr.,	1	62 <i>Euchoeca nebulata</i> Scop.,	2
44 <i>Schrankia costastrigalis</i> Stph.,	3	63 <i>Eupithecia oblongata</i> Thnbg.,	2
45 <i>Sterrrha muricata</i> Hufn.,	1	64 <i>Eupithecia goossensata</i> Mab.,	3
46 <i>Sterrrha sylvestriaria</i> Hb.,	2	65 <i>Eupithecia nanata</i> Hb.,	1
47 <i>Sterrrha biselata</i> Hufn.,	9	66 <i>Anticollix sparsata</i> Tr.,	1
48 <i>Sterrrha fuscovenosa</i> Goeze,	2	67 <i>Abraxas sylvata</i> Scop.,	6
49 <i>Sterrrha emarginata</i> L.,	5	68 <i>Ennomos erosaria</i> Schiff.,	15
50 <i>Scopula nigropunctata</i> Hufn.,	4	69 <i>Selenia bilunaria</i> Esp.,	31
51 <i>Cosymbia pendularia</i> Clerck,	8	70 <i>Selenia tetralunaria</i> Hufn.,	9
52 <i>Mysticoptera sexalata</i> Retzius,	1	71 <i>Crocallis elinguaris</i> L.,	15
53 <i>Calocalpe undulata</i> L.,	4	72 <i>Anagoga pulveraria</i> L.,	10
54 <i>Lygris testata</i> L.,	29	73 <i>Opisthograptis luteolata</i> L.,	3
55 <i>Lygris pyraliata</i> Schiff.,	1	74 <i>Epione repandaria</i> Hufn.,	13
56 <i>Xanthorhoë spadicearia</i> Schiff.,	14	75 <i>Pachynemias hippocastanaria</i> Hb.,	9
57 <i>Xanthorhoë ferrugata</i> Clerck,	56	76 <i>Semiothisa alternaria</i> Hb.,	16
58 <i>Ecliptopera silaceata</i> Schiff.,	4	77 <i>Semiothisa clathrata</i> L.,	6
59 <i>Perizoma alchemillata</i> L.,	50		

In de lichtval werden weinig Microlepidoptera gevangen en het waren merendeels gewone soorten. Enkele minder gewone soorten wil ik hier nog vermelden.

1 <i>Agriphila inquinatella</i> Schiff.,	1	7 <i>Argyroploce lacunana</i> Schiff.,	1
2 <i>Pediasia contaminella</i> Hb.,	1	8 <i>Psecadia funerella</i> T.,	2
3 <i>Nephopteryx adelphella</i> F. v. R.,	1	9 <i>Harpella forficella</i> Sc.,	5
4 <i>Acrobasis consociella</i> Hb.,	8	10 <i>Cerostoma xylostella</i> L.,	6
5 <i>Acleris shepherdana</i> Stephens,	1	11 <i>Orthotelia sparganella</i> Thnbg.,	2
6 <i>Gypsonoma dealbana</i> Frölich,	1		

Voor alle in dit overzicht genoemde soorten geldt als vindplaats: Aarle-Rixtel.

Het onderzoek werd verricht op verzoek en met medewerking van het R.I.V.O.N. in het kader van de inventarisaties van de Staatsnatuurreservaten.

Summary

Lists of the principal Macrolepidoptera and Microlepidoptera taken at Aarle-Rixtel (prov. of North Brabant) in the second half of July 1961.

Amsterdam-W. 1, Westlandgracht 175 II.

Orthosia miniosa Schiff. ((Lep., Noctuidae). Lokale en zeldzame soort. Leeft in bosachtige streken in het oosten en zuiden van het land en hier en daar in de duinen. Ook echter mijns inziens in het Amsterdamse Bos inheems, getuige de vangsten in mijn lichtval, namelijk 2 stuks in het voorjaar van 1960 en 2 stuks in het voorjaar van 1961, waaronder verse dieren. De voedselplanten van de rups, eik en wilg, zijn aanwezig. De soort was nog niet eerder uit Amsterdam gemeld.

M. P. PEERDEMAN, Westlandgracht 175 II, Amsterdam-W 1.